

Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Nº 17. SETEMBRE - DECEMBRE 2022

CALA DEL RACÓ

INFO quadrimestral del Parc Natural del Penyal d'Ifac

01 EDITORIAL

01. IV Trobada del grup de treball del Pla de Recuperació per a la *Silene hifacensis* en la CV

02 ACTUALITAT AL PARC

02. Revisió de col·lectors de nacra (*Pinna nobilis*)

03. Arribada massiva de cauets (*Alca tor-da*) a les nostres costes

05 ACTUACIONS DE CONSERVACIÓ

05. Manteniment de les instal·lacions i equipaments

06. Treballs de manteniment dels senders i itineraris del Parc Natural del Penyal d'Ifac

08 INTERPRETACIÓ DEL PATRIMONI NATURAL

08. Activitats planificades:
- L'avifauna tardorenca de les salines de Calp.
- Mar, clima i Penyal d'Ifac 2.0

03 CENSOS D'ESPÈCIES D'INTERÉS AL PARC

04. Cens de parelles nidificants de Corb marí (*Phalacrocorax aristotelis*)

07 BIODIVERSITAT AL PARC

07. La serp teuladina (*Hemorrhois hippo-crepis*)

09 CONEIX MÉS...

09. Les curiositats de les plantes:
La olivera

IV TROBADA DEL GRUP DE TREBALL DEL PLA DE RECUPERACIÓ PER A LA *SILENE HIFACENSIS* A LA C.V.

La *Silene D'Ifac* (*Silene hifacensis*) és una espècie endèmica de la flora espanyola que apareix distribuïda a les Illes Balears (penya-segats litorals del nord-oest i sud d'Eivissa) i a la Comunitat Valenciana (en la costa nord-est de la província d'Alacant).

A nivell nacional, aquesta espècie està inclosa en el Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades (CEEAA), on apareix en la categoria "Vulnerable" per a les Illes Balears i "En perill d'extinció" per a la Comunitat Valenciana (Reial decret 139/2011, de 4 de febrer). A nivell autonòmic, està inclosa en el Catàleg Valencià d'Espècies de Flora Amenaçades (Decret 70/2009, revisat en l'Ordre 6/20131 i Ordre 2/20222) com "En Perill d'extinció".

En 2008 va ser publicat el Pla de recuperació de l'espècie en la Comunitat Valenciana (Decret 40/2008), que posteriorment va ser modificat en 2015 (Ordre 01/2015). Des de l'aprovació d'este Pla es va generar una estratègia de treball en la qual es va establir una xarxa de col·laboració i cooperació entre diferents institucions i equips de treball, coordinats pel Servei Vida Silvestre i Xarxa Natura 2000.

El Pla de Recuperació estableix com a objectiu aconseguir els valors poblacionals que justifiquen el pas de les plantes de la categoria en perill d'extinció a la categoria de vulnerable. Per a obtindre-ho es pretén establir almenys 6 poblacions, la suma total dels exemplars ha de ser

almenys de 250 espècimens adults mantinguts en censos realitzats durant 5 o més anys, distribuïts en almenys 6 quadrícules UTM d'1 km de costat. Els valors aconseguits en estos indicadors i la seua tendència indiquen que, des de l'any 2021, s'ha aconseguit l'objectiu global marcat.

En aquests moments s'està a l'espera de tindre la resolució per part del MITECO de la proposta de re-catalogació que es va enviar en 2021 per a proposar que en el Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades l'espècie *Silene hifacensis* isca de la categoria de "En perill d'extinció" i s'incloga en la categoria "Vulnerable", moment en el qual es podran iniciar els tràmits per al seu re-catalogació a la Comunitat Valenciana, passant a la mateixa categoria de "Vulnerable" en el Catàleg Valencià d'Espècies de Flora Amenaçades.

El Grup de Treball de *Silene hifacensis* en la Comunitat Valenciana actualment ho componen a més del propi equip del Servei de Vida Silvestre i Xarxa Natura 2000, les assistències tècniques del Servei Territorial d'Alacant, tècnics i brigades dels parcs naturals del Montgó, Penyal d'Ifac i Serra Gelada, agents mediambientals del Grup d'Intervenció a Altura (AAMM GIA) d'Alacant i València, així com diferents entitats externes a la Generalitat Valenciana, com els Ajuntaments de l'Alfàs del Pi, Benidorm i Altea.

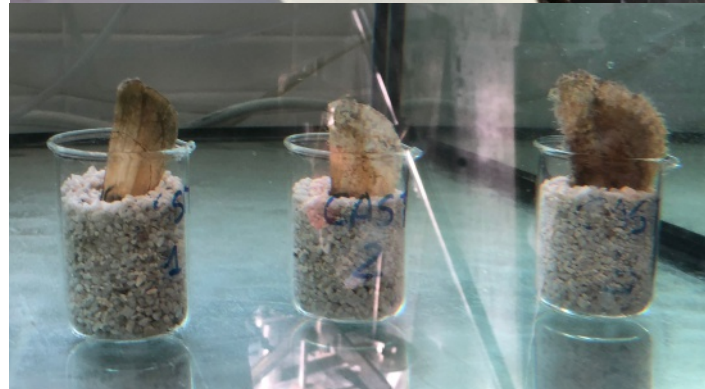
Revisió de col·lectors de Nacra (*Pinna nobilis*)

Espècie endèmica del Mediterrani i considerada prioritària en la C.V.. Es tracta del bivalve més gran del Mediterrani (fins a 120 cm de grandària), viu clavada en el substrat per la porció anterior, fixada fortament mitjançant els filaments del bissus que s'uneixen mitjançant plaques d'adhesió a xicotetes restes calcàries d'altres invertebrats i principalment a les arrels i rizomes de *P. oceanica*, amb les quals a més s'entrellaça generant un entramat complex que augmenta la subjecció al fons.

Durant 2016 es va produir un esdeveniment de mortalitat massiva, causada pel protozou *Haplosporidium pinnae* (paràsit de les glàndules digestives de la nacra), que va acabar amb la major part de les poblacions del Llevant espanyol. Des de l'inici d'este episodi, diferents organismes estan duent a terme iniciatives per a intentar recuperar aquesta espècie (IMEDMAR-UCV, Institut d'investigacions i tecnologies Agroalimentàries, Universitat d'Alacant, Universitat de Barcelona, Fundació Oceanogràfic, Institut Espanyol d'Oceanografia, IEL, GVA, etc.). Entre altres accions, dins del projecte "Xarxa transmediterrània de col·lectors de larves de nacra" s'estan instal·lant col·lectors, consistents en bosses de malla submergides farcides de restes de xarxes, que serveixen de substrat a les larves pelàgiques d'aquesta espècie. Les larves es fixen sobre aquests filaments i una vegada retirats els col·lectors es revisen detingudament per a veure si hi ha algun exemplar que haja crescut en l'entramat de filaments.

La instal·lació de col·lectors de nacra es va iniciar en el P.N. de la Serra Gelada en 2017, amb l'objectiu d'obtenir informació sobre la dispersió larvària d'esta espècie i la seua capacitat de recuperació. Durant el mes de novembre es va dur a terme la seua revisió, dins d'una activitat de ciència ciutadana organitzada pels PPNN de la Serra Gelada i del Penyal d'Ifac, i l'equip de medi marí de la G.V.

El principal resultat ha sigut l'obtenció d'un exemplar jove, *Pinna spp.*, del qual no es coneix amb certesa l'espècie (*nobilis* o *rudis*) a causa de la seua curta edat. Este exemplar ha sigut traslladat a les instal·lacions del IMEDMAR-UCV, a Calp, on podrà desenvolupar-se fins que pugua ser identificat.

Arribada massiva de cauet (*Alca torda*) a les nostres costes

El cauet és un ocell marí pelàgic fàcil de reconèixer pel seu cos allargat, amb les potes en posició bastant retardada, cua relativament llarga, i escaig robust de color negre i solcat per una prima línia blanca. El disseny, amb les regions dorsals negres i les ventrals blanques, és similar en tots dos sexes.

Durant el període estival el gruix de la població mundial es concentra a l'Atlàntic Nord, en tant que en l'hivern un bon nombre d'exemplars joves i immadurs es desplacen fins de les costes mediterrànies, a les quals acudeixen cap al mes d'octubre i abandonen al març. Malgrat no reproduir-se en el litoral espanyol, el cauet resulta relativament freqüent al nostre país al llarg de la hivernada, amb exemplars en la seua majoria procedents de les illes Britàniques.

L'entrada massiva que s'ha observat aquest hivern al Mediterrani ha estat motivada per unes condicions meteorològiques molt dures en l'Atlàntic nord, que han forçat als ocells a baixar ràpidament a latituds més meridionals. La pèrdua de musculatura, pel desgast del viatge, i la menor disponibilitat d'aliment al Mediterrani poden estar darrere de l'alta mortalitat que s'ha estat observant al llarg de tot el litoral.

CENSOS D'ESPÈCIES D'INTERÉS AL PARC

Censo de parelles nidificants de Corb Marí (*Phalacrocorax aristotelis*)

Aquesta espècie, catalogada com a vulnerable en el "Catàleg valencià d'espècies de fauna amenaçada", va començar a criar al parc en 2007. Des de llavors, i en compliment de la normativa del "Pla d'Acció per a la Conservació de les Aus Marines de la Comunitat Valenciana", anualment es realitza un cens de totes les colònies de corb marí emplomallat existents en el territori, estimant-se el total de parelles nidificants, així com el seu èxit reproductor.

Després de la primera eixida d'esta temporada, efectuada a la fi de novembre de 2022 en l'embarcació de vigilància del P.N. de la Serra Gelada, els resultats van revelar l'existència de huit nius amb adults incubant, sis en la cara Est (ombria) i dues a l'Oest (solana). A més s'observà la presència d'adults en l'entrada d'un buit en l'ombria i d'una altra en la solana, totes dues a revisar en eixides posteriors.

ACTUACIONS DE CONSERVACIÓ

Manteniment de les instal·lacions i dels equipaments

A més de reparar una important fugida d'aigua en el camí d'accés principal al parc, l'equip de conservació i manteniment ha continuat escometent, durant els quatre últims mesos, les millores i restauracions previstes en una de les sales del Centre de Visitants que acollirà una nova exposició fotogràfica. En concret, s'han instal·lat noves portes d'accés, restaurat parets i sòls, i actualitzat la instal·lació elèctrica. D'aquesta manera, es continua avançant cap a l'objectiu de tindre en funcionament aquesta sala en els dies previs a la Setmana Santa.

Treballs de manteniment del sender i itineraris del Parc Natural del Penyal d'Ifac

Al llarg dels últims mesos de l'estiu i la tardor, l'equip de conservació i manteniment del parc ha realitzat una sèrie d'actuacions amb l'objectiu de mantindre en correcte estat i renovar diversos itineraris, com el Tossal de la Figuereta, així com el seu equipament. A més, s'han realitzat altres importants actuacions, com l'eliminació d'espècies exòtiques invasores.

Entre les actuacions realitzades es troba l'adequació d'una nova sendera que uneix l'inici del camí principal d'accés al parc amb el Tossal de la Figuereta. Estos treballs van consistir en la posada en valor de la vegetació autòctona, l'eliminació de residus i enderrocs, el desbrossament de vegetació i la creació d'una nova sendera, en la qual només falta instal·lar la nova senyalització. En esta localització és on es va realitzar amb anterioritat la restauració vegetal d'una zona degradada, sobre la qual ara s'està regenerant la vegetació pròpia del parc.

En el mateix punt on s'inicia la nova sendera, s'ha instal·lat una barrera automàtica, que controlarà l'accés de vehicles de motor al parc (solament vehicles autoritzats i persones amb diversitat funcional poden accedir).

BIODIVERSITAT AL PARC

La Serp Teuladina (*Hemorrhois hippocrepis*)

Incloua en el Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial (LESRPE), la serp teuladina pot mesurar fins als 180 cm de longitud. Presenta un cap relativament xicotet i una mica aplanat, amb una banda fosca entre els ulls i una altra amb forma de ferradura oberta en la part posterior. Cos esvelt, amb escates dorsals llises i un disseny en el qual destaquen grans rombes foscos alineats.

Present exclusivament en el Mediterrani occidental, en la Península Ibèrica està absent al terç septentrional. En la CV és present sobretot en les zones més tèrmiques del litoral

La seua alimentació varia amb l'edat, de manera que els juvenils basen la seua dieta en artròpodes, els subadults en lacèrtids i dragons, i els adults en micromamífers i passeriformes. El zel és primaveral i les posades, que realitzen a l'estiu, consten de 5 a 10 ous que la femella deposita sota pedres o en clivelles de troncs. L'eclosió té lloc als dos mesos, cap a finals de l'estiu.

És una colobra bàsicament diürna, encara que pot presentar activitat crepuscular a l'estiu. És una àgil trepadora i molt ràpida en el sòl. Encara que no és verinosa, és ràpida i agressiva, i no dubta a mossegar si se li intenta capturar

INTERPRETACIÓ DEL PATRIMONI NATURAL

Activitats Planificades

L'Avifauna tardorenca de les Salines de Calp. A l'octubre, en commemoració del Dia Mundial dels ocells migradors es va dur a terme una visita guiada al voltant de la làmina d'aigua de les Salines de Calp. Esta visita va permetre als participants poder conèixer i gaudir de l'avifauna que habita en aquesta època de l'any l'aiguamoll: flamencs, agrós blaus, garseta blanca i gavina corsa, entre altres ocells. L'activitat va comptar amb un total de 10 participants, amb edats que anaven dels 4 als 69 anys.

Mar, Clima i Penyal d'Ifac 2.0. Itinerari interpretatiu que es va desenvolupar, també a l'octubre, per l'itinerari recentment habilitat al Tossal de la Figuereta, i per Miradors de Llevant, amb el suport d'un arxiu d'imatges accessibles amb el mòbil o una tauleta. Durant el recorregut es van abordar aspectes tant ambientals com etnogràfics, amb especial incidència en el mitjà litoral. Van assistir 6 persones, entre els 23 i els 61 anys.

CONEIX MÉS ...

Les curiositats de les plantes

“

Sabies què...?

DES DE L'ANTIGUITAT, L'OLIVERA HA ESTAT CONSIDERADA UN ARBRE SAGRAT. PER CIVILITZACIONS ANTIGUES REPRESENTAVA LA PROSPERITAT I L'ALEGRIA, UNA BENEDICCIÓ DIVINA.

EL SEU CULTIU VA COMENÇAR AL VOLTANT DEL 4.000 a.C. A PARTIR DE LA VARIETAT SILVESTRE, L'ULLASTRE. ELS FENICIS LA VAN INTRODUIR A LA PENÍNSULA IBÈRICA, AL VOLTANT DE L'ANY 1050 a.C.

TOT I SER UN CULTIU TÍPICAMENT MEDITERRANI, L'OLI D'OLIVA ÉS APRECIAT MUNDIALMENT I, A DIA DE HUI, ES CULTIVA A LLOCS COM ÀSIA O AMÈRICA. EXISTEIXEN MÉS DE 1500 VARIETATS DIFERENTS, DE LES QUALS A ESPANYA TROBEM 266.

ELS OLIVARS CONFORMEN UN AGROECOSISTEMA IMPORTANTÍSSIM TANT A NIVELL ECONÒMIC COM A NIVELL ECOLÒGIC, JA QUE ACOLLEIXEN UN GRAN NOMBRE D'ESPÈCIES. UNA GESTIÓ SOSTENIBLE D'AQUESTS CULTIUS ÉS BENEFICIOSA PER CONSERVAR LA NOSTRA BIODIVERSITAT.

Olea europaea

GENERALITAT VALENCIANA | TOTS A UNA VEU | parc natural del penyal d'ifac

Redacció: Equip Tècnic del P.N. del Penyal d'Ifac

Centre d'Informació del P.N.
C/ Illa de Formentera s/n
03710 - Calp (Alacant)

Parc Natural del Penyal d'Ifac

965 693 300 - 679 195 912
ifac_cma@gva.es
parquesnaturales.gva.es

